

Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 35

ХЕРСОН
2017

Затверджено рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ № 747 від 13 липня 2015 р.).

Рекомендовано до друку вченою радою Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради (протокол № 4 від 30.05.2017 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Іван	БЕХ	доктор психологічних наук, професор (Україна)
Євдокія	ГОЛОБОРОДЬКО	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Віктор	ОЛІЙНИК	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Василь	КУЗЬМЕНКО	доктор педагогічних наук, професор, головний редактор (Україна)
Ігор	ЖЕРНОКЛЕЄВ	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Марія	ПЕНТИЛЮК	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Григорій	ПУСТОВІТ	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Галина	САГАЧ	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Ніна	СЛЮСАРЕНКО	доктор педагогічних наук, професор, відповідальний секретар (Україна)
Нада	БАБІЧ	доктор педагогічних наук, професор (Хорватія)
Бажена	МУХАЦКА	доктор педагогічних наук, професор (Польща)
Раїса	СЕРЬОЖНИКОВА	доктор педагогічних наук, професор (Росія)
Олександр	ТЕСЛЕНКО	доктор педагогічних наук, доктор соціологічних наук, професор (Казахстан)
Анатолій	ЗУБКО	кандидат педагогічних наук, професор (Україна)
Ірина	ЖОРОВА	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Юлія	КУЗЬМЕНКО	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Віталія	ПРИМАКОВА	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Наталія	ТЕРЕНТЬЄВА	доктор педагогічних наук, доцент (Україна)
Сергій	МОЇСЄЄВ	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Галина	ЮЗБАШЕВА	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Олена	КОХАНОВСЬКА	кандидат педагогічних наук (Україна)

РЕЦЕНЗЕНТИ: Моніка ЯВОРСЬКА-ВІТКОВСЬКА – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
Олександра ЯНКОВИЧ – доктор педагогічних наук, професор (Україна)

Педагогічний альманах : збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. – Випуск 35. – 337 с.

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики загальноосвітніх навчально-виховних закладів, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти модернізації сучасної освіти. Упровадження висвітлених на сторінках збірника наукових праць матеріалів сприятиме вирішенню різноманітних проблем сучасної загальноосвітньої та професійної школи.

Для науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної освіти.

Автори несуть відповідальність за достовірність інформації, точність фактів, цитат, інших відомостей, за порушення авторських прав будь-яких юридичних і фізичних осіб, а також за використання даних, що не підлягають публікації у відкритому друці. Думки авторів можуть не співпадати з думкою редакції. Передрук матеріалів допускається тільки з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів, опублікованих в «Педагогічному альманасі», посилання на збірник наукових праць обов'язкове.

ЗМІСТ

Розділ 1. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	9
Слюсаренко Н. В., Оспанова Я. М. Сексуальне виховання молодого покоління як психолого-педагогічна проблема.....	10
Сюйфен Цзі, Партола В. В. Виявлення творчих якостей дитини дошкільного віку	16
Розділ 2. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	21
Завгородня Т. К., Стражнікова І. В. Галицька вчителька Іванна Петрів про формування культури мовлення учнів	22
Морська Л. І. Освітні цінності сучасної школи у Великій Британії	28
Алієв Х. М. Дистанційні освітні технології: сутність, ознаки, особливості	36
Розділ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	41
Глазкова І. Я. Бар'єрна педагогіка в контексті реалізації ідеї сталого розвитку суспільства	42
Коваленко О. А., Тань Сяо. Педагогічні умови розвитку художнього смаку майбутніх учителів музичного мистецтва в КНР	47
Кондрацька Л. А. Організація музично-антропологічного досвіду магістрантів у постмодерністському контексті	52
Косович О. В. Методичні умови формування дискурсивної компетентності за допомогою сучасних інтернет-комунікацій студентів мовних спеціальностей	57
Мешико Г. М. Сучасні підходи до збереження і зміцнення професійного здоров'я вчителів	64
Баб'юк О. В. Дидактичні передумови формування професійно орієнтованої англомовної компетентності в монологічному мовленні майбутніх фахівців сфери туризму ...	74
Басараб Н. Я. Розвиток інформаційно-освітнього середовища в системі післядипломної педагогічної освіти	80
Білянська І. П. Суб'єктивні та об'єктивні фактори впливу на процес аудіювання художніх аудіокниг англійською мовою	85
Ван Цзін І. Готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності в КНР	94
Гевко І. В. Особливості проектування формальної моделі системи розвитку основ професіоналізму учителя технологій у процесі фахової підготовки	99
Даниленко О. О. Урахування результатів зіставного аналізу української, німецької та англійської мов при формуванні граматичної компетентності студентів у процесі навчання англійської мови після німецької	106
Ерсьозоглу Р. Навчання турецької мови українських студентів шляхом долучення їх до турецьких традицій	115
Задорожна О. І. Специфіка іншомовного професійно орієнтованого спілкування майбутніх лікарів у рецептивних видах мовленнєвої діяльності	122
Кодлюк І. В. Модель формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні майбутніх фахівців з туризму в коледжах	128
Кудренко Д. О. Дидактичні умови формування художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей	136
Лесчик Н. С. Навчання аудіювання майбутніх учителів англійської мови	142
Лю Чан. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до інноваційної діяльності в КНР	148
Любас А. А. Сутність і структура міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового оперативного забезпечення	154
Марахли Е. Ш. Змістовий компонент підготовки майбутніх учителів-філологів до професійної діяльності у вищих навчальних закладах Республіки Туреччина	160
Minces C. O. Сучасні тренди в семантичному просторі конструкту «педагогічна майстерність»	165
Петренко Л. В. Меседжі Д. Трампа, висловлені піснею «I will always love you», в інтеграційному балі збройних сил США: тлумачення зі студентами	173
Шен О. О. Використання технологій електронного навчання в організації навчальної діяльності студентів	180

Розділ 4. ТЕОРІЯ ЗМІСТУ, ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ

<i>Клокар Н. І.</i> Розвиток ціннісної складової професійних компетентностей директорів шкіл у системі підвищення кваліфікації	187
<i>Данилова О. І.</i> Розвиток персоналу як засіб забезпечення конкурентоспроможності навчального закладу	188
<i>Каричковський В. Д.</i> Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх менеджерів у Російській Федерації	195
<i>Криштанович С. В.</i> Європейський досвід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту	199
<i>Одаїник С. Ф.</i> Інформаційно-комунікаційна компетентність як основа професіоналізму керівника загальноосвітнього навчального закладу	204
<i>Ситник О. І.</i> Пріоритетні напрямки розвитку освіти дорослих у сучасній Україні	211
<i>Товканець О. С.</i> Педагогічний аналіз змісту підготовки фахівців з освітнього менеджменту в чеських університетах	217
Розділ 5. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА	224
<i>Ганчар А. И.</i> Параметри гендерних отличий у рівнях формування навчальних плавання у сильніших команд пловців на XVII чемпіонаті мира по водным видам спорта в Будапеште-2017	231
<i>Захарова Г. Б.</i> Використання інформаційних технологій у процесі інклюзивного навчання студентів з обмеженими фізичними можливостями	232
Розділ 6. ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ	240
<i>Кузьменко В. В.</i> Трудова та профорієнтаційна підготовка школярів в Україні в 50-х – 80-х роках XX століття	245
<i>Кузьменко Ю. В.</i> Професорсько-викладацький склад педагогічних інститутів України (друга половина XX ст.)	246
<i>Ван Юечжи, Чжоу Чженьюй.</i> Музична освіта молодших школярів у Китаї: історичний аспект	253
<i>Вербій І. В.</i> Соціокультурна складова освіти морських фахівців (початок XXI століття)	259
<i>Горобець І. А.</i> Досвід формування здорового способу життя у початковій освіті у 80-ті роки XX століття	264
<i>Кан О. Ю.</i> Класична філологія як складова підготовки майбутніх фахівців-мовників (друга половина XIX – початок XX ст.)	271
<i>Кохановська О. В.</i> Роль педагогічних рад у вдосконаленні методики викладання природничо-математичних дисциплін в навчальних закладах України середини XIX століття	277
<i>Куценко І. В.</i> Ретроспективний аналіз становлення поняття «моніторинг навчальних досягнень студентів»	284
<i>Леснянська-Дошак А. С.</i> Передумови розвитку полікультурної освіти учнівської молоді у Франції	289
<i>Ляшкевич А. І.</i> Внесок адмірала М. Лазарева в розвиток морської справи на Півдні України (30-40 роки XIX століття)	294
<i>Солодовник А. О.</i> Розвиток форм, методів і засобів фізико-математичної підготовки студентів морських навчальних закладів України у 60-ті роки XX століття	299
<i>Султанова Н. В.</i> Витоки соціального виховання дітей у закладах інтернатного типу в Україні (20-ті рр. XX століття)	303
<i>Сунь Цзіццо.</i> Основні чинники розвитку системи освіти в КНР у другій половині XX століття	310
<i>Чижик Т. Г.</i> Фізична підготовка молодших школярів у доробках вітчизняних і зарубіжних науковців 1940-60 років	317
<i>Шаргун Т. О.</i> Стан підготовки фахівців залізничного транспорту та розвиток залізничної галузі в Західній Україні за часів Польської доби (1919-1939 рр.)	321
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	327
	335

ДК 374.7 (417) (043.3)

Ситник О. І.*

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Статтю присвячено дослідженню сучасного стану розвитку системи освіти дорослих в Україні. Автор робить спробу надати повну характеристику галузі освіти дорослих на сучасному етапі розвитку – дослідити державні закони та нормативно-правові акти, регламентують освіту дорослих в державі; вивчити основні положення щодо розвитку освіти дорослих згідно з Національною доктриною розвитку освіти в Україні та Національного доповіддю про стан і перспективи розвитку освіти в Україні; проаналізувати основні завдання цілі освіти дорослих, проголошені сучасними науковцями; розглянути концепцію роботи освітніх проектів у сфері освіти дорослих та виокремити пріоритетні напрямки розвитку освіти дорослих у сучасній Україні.

Ключові слова: освіта дорослих, сучасні тенденції розвитку освіти дорослих, завдання цілі освіти дорослих, концепція розвитку освіти дорослих, напрямки розвитку освіти дорослих.

В умовах інтенсифікації глобалізаційних, інтеграційних процесів, переходу до суспільства знань посилюється роль освіти дорослих як важливого чинника суспільного прогресу, конкурентоспроможності держави. Відбувається адаптація освітнього процесу до потреб особистості, створення умов для її саморозвитку й самореалізації, зміна концепції «Освіта на все життя» на концепцію «Освіта впродовж життя». За таких умов освіта перетворюється із засобу на мету розвитку людини, що уможливорює утвердження її провідної ролі, мета якої полягає у формуванні вмінь, необхідних для виконання різних функцій – самовираження, самореалізації, розвитку соціальних зв'язків і умінь діяти. В основу освіти дорослих, як зазначено в документах Організації економічного співробітництва і розвитку, Інчхонській декларації ЮНЕСКО «Освіта 2030: Забезпечення загальної інклюзивної і справедливої якісної освіти та навчання впродовж життя» (2015 р.), покладено доступність, відкритість, міжкультурність, універсалізацію змісту, технологічну інноваційність [10].

До дослідження проблеми розвитку сучасної освіти дорослих в Україні та її регіонах звертаються такі науковці: С. Болтівець, Л. Вовк, Л. Лук'янова, О. Мартіросян, С. Прийма, Л. Сігаєва, С. Сисоева, Л. Тимчук, Л. Шинкаренко. Вивченням зарубіжного передового досвіду в галузі освіти дорослих займаються В. Давидова, Т. Десятов, Д. Дзвінчук, Н. Дем'яненко, О. Жижко, С. Коваленко, В. Луговий, Н. Ничкало, О. Огієнко, І. Сагун, І. Фольварочний, О. Шапочкіна та інші.

Сучасні науковці зазначають, що освіта дорослих у сучасній соціально-економічній ситуації України набуває особливої актуальності. Як зазначено в проекті Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років, освіта має перетворитися на систему, здатну до саморегуляції відповідно до мінливих викликів суспільного розвитку, на інноваційне середовище, у якому особистість набуває навичок і вмінь самостійно оволодівати знаннями протягом життя та застосовувати ці знання в практичній діяльності. Освіта має продукувати індивідів, здатних забезпечити прискорене економічне зростання й культурний розвиток країни, свідомих, суспільно активних громадян, конкурентоспроможних на європейському та світовому ринках праці. Освіта має стати реальною гарантією забезпечення високих соціальних стандартів [12, с. 3-4]. За таких умов реальним досягненням у зазначених вище завданнях може стати саме освіта дорослих.

Метою нашої статті є дослідження розвитку освіти дорослих в Україні. Для

досягнення цієї мети автор вирішує такі завдання: надати характеристики освіти дорослих в Україні та визначити пріоритетні напрямки розвитку освіти дорослих у сучасній Україні.

На сьогодні освіта дорослих в Україні здійснюється в законодавчих рамках, визначених Конституцією, відповідно до законів «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту». Окрім освітніх законів, в Україні діє Закон «Про наукову і науково-технічну діяльність» та відповідні законодавчі й нормативно-правові акти, що регламентують освіту працездатного (зайнятого і незайнятого) населення. У цих та інших документах, прийнятих упродовж останніх двох десятиліть, декларуються ідеї створення умов для розвитку, самореалізації особистості впродовж життя тощо [10, с. 130].

В основних державних документах України протягом останніх десятиріч декларуються варіації ідеї «перетворення отримання освіти в процес, який триватиме протягом усього життя людини» (Державна національна програма «Освіта» «Україна XXI сторіччя»), «створення умов для розвитку, самореалізації особистості протягом життя» (Національна доктрина розвитку освіти) [2].

У ст. 3 Закону України «Про вищу освіту» зазначено: «сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя», а також «розширення можливостей для здобуття вищої освіти та освіти протягом життя» [7], що має на увазі зростання інвестицій у людей і знання; набуття основних навичок, включаючи цифрову грамотність і розширення можливості для інноваційної, більш гнучкої форми навчання. Мета полягає в тому, щоб забезпечити людей будь-якого віку рівним і відкритим доступом до якісного навчання впродовж життя. Освіта дорослих охоплює всю цілеспрямовану освіту, формальну, неформальну та інформальну з метою розширення знань, удосконалення навичок і набуття нових професійних компетентностей.

Відповідно до основних положень Національної доктрини розвитку освіти в Україні освіта дорослих здійснюється шляхом:

- формування потреби та здатності особистості до самонавчання;
- модернізації системи підготовки, перепідготовки працівників і підвищення їх кваліфікації;
- удосконалення системи післядипломної освіти на основі відповідних державних стандартів;
- створення інтегрованих навчальних планів і програм;
- формування та розвитку навчально-виробничих комплексів ступеневої підготовки фахівців;
- запровадження та розвитку дистанційної освіти;
- організації навчання відповідно до потреб особистості і ринку праці на базі професійних, вищих навчальних закладів, закладів / установ післядипломної освіти, а також використання інших форм і видів навчання;
- забезпечення наступності загальної, середньої, професійної, вищої та післядипломної освіти [10, с. 130].

На думку Л. Сігаєвої, основним завданням освіти стає створення необхідних умов для навчання людини як засобу реалізації її життєвих цілей з урахуванням суспільних умов і завдань. Тобто споживачем, на якого нині орієнтується сфера освітніх послуг, стає передусім людина з її індивідуальними освітніми потребами, які в свою чергу стають все більш різноманітними. Нині вони охоплюють не тільки потреби в отриманні загальної середньої освіти якої-небудь професії, але й потреби в навчанні для підтримки та поліпшення здоров'я, поліпшення якості сімейного життя, компетентної участі в суспільному житті, змістовного проведення дозвілля, розвитку власної особистості. Задовольняючи ці потреби, сфера освітніх послуг виконує вже не тільки, як традиційно

системи освіти, економічну й соціальну функції, але також і функцію розвитку особи – робово-розвивальну, – зазначає Л. Сігаєва [14, с. 217].

С. Болтівець підкреслює, що роль освіти полягає в розвитку адаптаційних можливостей дорослої людини до культурних умов життя суспільств, які невинно змінюються. Освіта постає засобом опредметнення психічної організації людського розвитку і водночас засобом змістовного структурування цієї організації. Самоцінність освіти виражається у її впливі на стан психічного здоров'я дорослої людини, у виборі способу життя й усвідомленому ставленні до власного організму [2].

Основними цілями освіти дорослих згідно з Концепцією освіти дорослих, розробленою групою науковців Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН під керівництвом Л. Лук'янової 2009 року, є: розширення можливостей для освіти дорослих громадян; створення можливостей для постійного удосконалення особистості, її адаптації до соціально-економічних змін як у країні, так і світі; сприяння кожній особистості незалежно від вікової, статевої приналежності, освіти, набутої попередньо, та соціального досвіду відчувати себе активною рушійною силою суспільного прогресу [8].

У Концепції освіти дорослих зазначається, що на сучасному етапі розвитку суспільства йдеться про три види освітньої діяльності дорослих: це формальна освіта, яка завершується виданням загальновизнаного диплома або атестата; неформальна освіта – здійснюється в освітніх установах або громадських організаціях (клубах, гуртках), а також під час індивідуальних занять з репетитором, тренером і зазвичай не супроводжується отриманням документа; інформальна освіта – індивідуальна пізнавальна діяльність (життєвий досвід), яка супроводжує повсякденне життя та не обов'язково має цілеспрямований характер [там само].

Сукупність завдань, які має виконувати система освіти дорослих, як зазначено у Білій книзі національної освіти України, поділяються на кілька напрямків, кожен з яких формується з урахуванням специфіки освітніх потреб, характерних для тих або інших категорій дорослого населення. Зокрема:

- загальна освіта – комплекс навчальних програм, що передбачають спадкоємне збагачення знань і вмінь, необхідних усім членам суспільства незалежно від виду професійної діяльності;
- професійна (спеціальна) освіта – підсистема освіти дорослих, спрямована на збагачення трудового потенціалу працівників сфери оплачуваної праці;
- освіта для безробітних – перепідготовка на нові види праці або підвищення кваліфікації;
- освіта для осіб третього віку – освітні програми, що допомагають пенсіонерам адаптуватися до нової життєвої ситуації;
- спеціальна освіта – програми й форми навчання, призначені для осіб, яким потрібна соціальна допомога й підтримка в особливих умовах навчання [1, с. 120].

Як зазначено в Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, формальна освіта дорослих в Україні здійснюється в загальноосвітніх (вечірніх школах), професійних, вищих навчальних закладах, закладах післядипломної освіти. Проте кількість учнів вечірніх шкіл помітно зменшується: від 193 тис. учнів у 1990–91 н. р. – до 33 тис. осіб у 2015–16 н. р. [10].

На початку XXI ст. в Україні посилено увагу до широкого обговорення мети, змісту, форм і методів неформальної освіти дорослих. Йдеться про «простір формальної і неформальної освіти», осмислення тенденцій розвитку теорії і практики неформальної освіти дорослих, фінансування освіти впродовж життя, підвищення вимог до навчання представників «груп ризиків» (емігрантів, людей третього віку, молоді та дорослих, схильних до депресій, інвалідів, людей із низьким рівнем освіти та ін.), національні моніторинги культурно-освітніх потреб різних категорій дорослих [там само].

Набуває поширення неформальна освіта дорослих, розвиток якої спрямовано на впровадження ідеї освіти впродовж життя, що передбачає врахування конкретних освітньо-культурних потреб різних соціальних, професійних, демографічних та інших груп населення. Така освіта здійснюється в освітніх установах або громадських організаціях (клубах, гуртках, центрах та ін.), під час індивідуальних занять з репетитором, тренером і зазвичай не підтверджується наданням документа державного зразка.

Саме неформальна освіта найбільшою мірою може задовольняти освітні потреби різних груп населення. Вона є важливою складовою соціалізації індивіда, сприяє оволодінню новими соціальними ролями, духовному розвитку, самоосвіті й самовихованню. Неформальна освіта дорослих є варіативною, здійснюється в контексті навчально-просвітницьких ініціатив, що набули поширення в усіх регіонах нашої держави, і спрямовується на розвиток додаткових умінь і навичок різних категорій дорослих. Посилюється увага до мистецького, оздоровчого, мовно-лінгвістичного, інформаційно-комунікаційного, психологічно орієнтованого, реабілітаційного та інших напрямків цієї освіти. Неформальна освіта здійснюється в просвітницьких центрах, університетах, клубах, будинках культури, музеях, бібліотеках, студіях, школах, майстернях ремесел та ін. [9; 10].

Дедалі більшої популярності набуває неформальна освіта осіб третього віку, актуальність якої передусім зумовлена старінням нації (кожен п'ятий українець – літня людина у віці від 60 років і старше). Система освіти людей третього віку є показником рівня розвитку соціально-культурного, морального, наукового, технічного потенціалу країни. Життєва та освітня компетентності населення третього віку дозволяють розвиненим країнам підтримувати свою конкурентоспроможність на міжнародній арені, підвищувати інтелектуальний і соціальний рівень населення, гарантувати його професійну самореалізацію [10, с. 130-131].

Освіта людей третього віку в Україні, за результатами дослідження І. Сагун, представлена інститутами підвищення професійної кваліфікації фахівців у різних галузях (освіти, медицини, права та ін.), закладами освіти дорослих, які займаються різними видами формальної та неформальної освіти (громадянською освітою – громадські організації, жіночі об'єднання, сімейні клуби, екологічні організації, об'єднання людей третього віку; професійною освітою – курси бухгалтерів, іноземних мов, комп'ютерні курси; об'єднання за інтересами (гуртки, клуби, центри культури); центри освіти дорослих організовані при державних закладах (філармонії, бібліотеки, музеї, будинки культури, центри медичної просвіти), університети третього віку, «школи пенсіонерів», навчальні курси для старших дорослих та ін. [13, с. 177].

Міністерство праці та соціальної політики України спільно з фондом народонаселення представництва ООН (ФН ООН) в Україні долучилися до впровадження проекту «Університети третього віку» (з 2008 р.) [там само], освітні центри, що створюються як соціальний проект з метою адаптації людей похилого віку до сучасного суспільного життя, підтримки їх фізичного та інтелектуального здоров'я, сприяння зайнятості та об'єднанню, розширення світогляду, підвищення якості життя літніх людей; організація такої діяльності, що створює умови для спілкування, самореалізації та активної участі у житті [11, с. 437]. Серед основних завдань інноваційної для України програми «Університети третього віку» – сприяння інтелектуальній, психічній, соціальній, фізичній активізації осіб старшої вікової групи через усебічний розвиток людини в пенсійному віці, популяризацію освітянських ініціатив, допомогу старшим дорослим в адаптації до сучасних умов життя шляхом оволодіння новими сучасними знаннями, реінтеграцію населення похилого віку в активне життя суспільства, формування принципів здорового способу життя у похилому віці. Нині університети третього віку як інноваційні проекти, що мають на меті впровадження та практичну

реалізацію принципу навчання впродовж всього життя, функціонують у багатьох містах країни [13, с. 178-179].

Україна має прадавні традиції у справі освіти дорослих людей і пропонує світові демократичні взірці ефективної громадсько-державної співпраці у проведенні «Тижнів освіти дорослих». «Тиждень освіти дорослих – це велика можливість здивувати себе, пробувати те, що ви ніколи не робили раніше», – стверджують нині організатори Тижня освіти дорослих на його батьківщині у Великій Британії [3].

Стратегічною метою Тижнів освіти дорослих в Україні є прямування до досягнення цілей, проголошених ООН, серед яких – суспільна грамотність, яка означає опанування способів життя в дедалі складніших соціальних взаєминах, опанування мови та культури суспільства. Під час проведення Тижнів його учасники мають можливість відвідати навчальні заклади України різних рівнів акредитації, спілкуватися, брати участь у семінарах та «круглих столах», висловлювати свої міркування щодо розвитку освіти дорослих в Україні; брати участь у складанні рекомендацій щодо проведення Тижнів на майбутнє. Коло дорослих, які бажають взяти участь у цьому заході, постійно збільшується [14, с. 246-247].

Основним міжнародним проектом України в сфері освіти дорослих є 10-річна діяльність Всеукраїнського координаційного бюро Міжнародної громадсько-державної програми «Освіта дорослих України», легітимізованого Міністерством юстиції України 19 серпня 2000 р. Цей проект було підтримано Інститутом освіти ЮНЕСКО, а діяльність Бюро «Освіта дорослих України» була представлена на Європейському регіональному семінарі ЮНЕСКО в Європейській Комісії «Засоби демократизації освіти дорослих» в Брюсселі (Королівство Бельгія) 2001 р.

Всеукраїнське координаційне бюро Міжнародної громадсько-державної програми «Освіта дорослих України» об'єднує громадські, приватні, кооперативні та державні організації для допомоги малозабезпеченим дорослим, особливо особам III віку, в їхньому навчанні й самовдосконаленні, є організатором проведення Всеукраїнських «Тижнів освіти дорослих». З 2000 по 2015 рр. в Україні проведено 16 національних «Тижнів освіти дорослих України» [2].

Міжнародна громадсько-державна програма «Освіта дорослих України» – стратегія оновлення й осучаснення технологій формальної, неформальної (зокрема дистанційної) та інформальної освіти дорослих в Україні. Програма «Освіта дорослих України» має на меті створення умов для підвищення професійної кваліфікації й розвитку людини впродовж усього життя з урахуванням особливостей і потреб кожної особистості, основних принципів, напрямків, цілей і завдань освіти дорослих. Відповідно до Міжнародної громадсько-державної програми в Україні розроблено Концепцію програми «Освіта дорослих протягом усього життя», яку схвалено учасниками Першого Міжнародного «Тижня освіти дорослих» в Україні 2000 р., залучено до освіти дорослих не освітні установи й заклади, розроблено сайт «Освіта дорослих в Україні», вивчається досвід зарубіжних країн; здійснюється робота над створенням відповідного законодавчого забезпечення та над обґрунтуванням концептуальних положень освіти дорослих та ін. [11, с. 226].

2014 року під егідою Національної комісії України у справах ЮНЕСКО відбулися Міжнародні дні освіти дорослих. Основна мета заходу – гарантування кожній дорослій людині права на навчання, формування навчальних знань і вмінь, необхідних для активного творчого життя, створення належних умов для організації освіти дорослих упродовж усього життя та розширення співпраці з ЮНЕСКО і створення умов для діалогу між цивілізаціями, культурами і народами [6]. Підсумковим заходом Міжнародних днів освіти дорослих стало проведення у Києві Форуму «Європейський Союз – Україна: освіта дорослих» (4-6 листопада 2014 р.).

Актуальність проблеми освіти дорослих зумовлена новими вимогами до освіти

в контексті інтенсивних соціально-економічних трансформацій та демократизації європейського суспільства. Саме тому виникає необхідність дослідження проблематики освіти дорослих у науковому колі.

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що освіта дорослих в Україні перебуває на етапі оновлення та реформування, ураховуючи запити сучасного суспільства та період стрімкої глобалізації.

Одночасно вітчизняні науковці наголошують, що система освіти дорослих України має низку серйозних проблем, які охоплюють всю її структуру на різних рівнях (державному, регіональному, на рівні навчального закладу, на рівні тих, хто навчається), зумовлених суперечностями – між здійснюваними корінними перетвореннями суспільства в їх позитивній частині і нерозробленістю освітніх технологій, які дають можливість їх осмислити, зрозуміти і прийняти; між цілісністю і системністю світу, який нас оточує, і нерозробленістю цілісного, системного уявлення про суб'єкт освіти; між необхідним для певної спеціальності й реальним рівнем знань; між реальним рівнем знань і необхідним для освоєння спеціальних умов діяльності, соціальних відносин, соціально схвалюваних норм поведінки; суперечностями саморефлексивного характеру, зумовленими, з одного боку, прагненням краще і глибше розібратися в собі і, з іншого – недостатньо розвинутим механізмом рефлексивного контролю, недостатнім знанням самого себе; суперечностями між рівнем знань людини і новими проблемними пізнавальними завданнями, які висувуються не лише потребами життєдіяльності (практики), але й нею самою [4].

Т. Десятов стверджує, що «важливою умовою ефективної реалізації основних законів є не тільки використання усього кращого з вітчизняної педагогічної спадщини, а й, з огляду на наявний процес інтеграції України до світового освітнього середовища, наукове дослідження та впровадження зарубіжного досвіду, орієнтованого на розбудову демократичної системи освіти дорослих» [5].

Тому цінним для України вбачаємо досвід Ірландії, вивченню якого присвяtimo наші подальші наукові розвідки, оскільки розвиток цієї країни наприкінці ХХ століття ознаменувався зрушеннями не лише в суспільній та індивідуальній свідомості, пов'язаними зі зміною ціннісних орієнтирів у період стрімкої модернізації, економічного зростання, інтеграції та соціальної трансформації у світове співтовариство, а й оновленням системи освіти, що дозволило Ірландії очолити список країн з найвищим індексом глобалізації та посісти чільне місце на світовій арені.

Література:

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009. – 194 с.
2. Болтівець С. І. Освіта для ціложиттєвої досконалості дорослих сучасної України / Сергій Іванович Болтівець // Імідж сучасного педагога. – 2010. – № 10. – С. 3-8.
3. Болтівець С. І. Освіта дорослих для збереження роду, землі і води / Сергій Іванович Болтівець. // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2006. – С. 9-14.
4. Гончаренко С. У. Дидактичні аспекти освіти дорослих / Семен Устимович Гончаренко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2009. – № 1. – С. 66-71.
5. Десятов Т. М. Актуальні проблеми освіти дорослих у контексті глобалізації / Т. М. Десятов // Порівняльна професійна педагогіка. – 2012. – № 1. – С. 6-13.
6. Європейський Союз – Україна: освіта дорослих : зб. матеріалів Форуму до Міжнар. дня освіти дорослих в Укр. (м. Київ, 4-6 листоп. 2014 р.) / Нац. коміс. України у справах ЮНЕСКО [та ін.]. – Київ ; Ніжин : Лисенко М. М., 2015. – 199 с.
7. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
8. Концепція освіти дорослих в Україні / Лук'янова Л. Б. – Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2011. – 24 с.

9. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України : [авт. В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, М. І. Бурда та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Пед. думка, 2011. – 304 с. (До 20-річчя незалежності України).
10. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні // НАПН України; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Пед. думка, 2016. – 448 с.
11. Освіта дорослих : енциклопедичний словник / за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка; НАПНУ – К. : Основа, 2014. – 496 с.
12. Проект Концепції розвитку України на період 2015 – 2025 років. – К., 2014.
13. Сагун І. Г. Розвиток освіти людей третього віку в Німеччині (друга половина XX – початок XXI століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Сагун Ірина Григорівна. – К., 2011. – 292 с.
14. Сігаєва Л. Є. Розвиток освіти дорослих в Україні (друга половина XX ст. - початок XXI ст.) : монографія / Л. Є. Сігаєва ; ред. С. О. Сисоєва ; АПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ЕКМО, 2010. – 419 с.

Ситник О. І.

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ ВЗРОСЛЫХ В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ

Статья посвящена исследованию современного состояния развития системы образования взрослых в Украине. Автор делает попытку предоставить полную характеристику образования взрослых на современном этапе развития – исследовать государственные законы и нормативно-правовые акты, регламентирующие образование взрослых в стране; изучить основные положения по развитию образования взрослых в соответствии с Национальной доктриной развития образования в Украине и Национальным докладом о состоянии и перспективах развития образования в Украине; проанализировать основные задачи и цели образования взрослых, провозглашенные современными учеными; рассмотреть концепцию работы образовательных проектов в сфере образования взрослых и выделить приоритетные направления развития образования взрослых в современной Украине.

Ключевые слова: образование взрослых, современные тенденции развития образования взрослых, задачи и цели образования взрослых, концепция развития образования взрослых, направления развития образования взрослых.

Sytnyk O. I.

TOP ADULT EDUCATION DEVELOPMENT DIRECTIONS IN MODERN UKRAINE

The central purpose of this article is to highlight nature, place and role of the adult education in Ukraine as well as its development. In order to do so, a general overview of Ukrainian adult education is presented. The top adult education development directions are also discussed. The nature of adult education and training is fully examined. The various ways and forms of adult education that can affect the adult education development in Ukraine are mentioned. The main laws and acts that regulate the adult education in the state are also highlighted. The adult education development directions in accordance with the National Doctrine of Education Development in Ukraine and the National Report on the Status and Prospects for the Development of Education in Ukraine are described. The article shows the main tasks and purposes of the national system of adult education and names its key characteristics in Ukraine. The activity of national and international adult education organizations in Ukraine is examined. The author studies modern scholars' opinions and ideas about the development and improvement of the national adult education system. The article presents the discussion of the issues that face the country in the system of adult education entering the information and knowledge society and the ways of solving them. Finally, the author makes the conclusion about the necessity of doing a deep research and discussing of foreign experience in adult education in order to develop, innovate and improve the national system of adult education.

Key words: adult education, modern adult education development tendencies, adult education goals, adult education development framework, adult education development directions.

Рецензент: Кузьменко Ю.В.